

Відповідаючи біженцям і мігрантам: Двадцять Пунктів дій для Глобальних Договорів

Протягом століть Католицька Церква надавала мігрантам і біженцям допомогу і особливу увагу. Сьогодні, за часів наймасовіших міграційних хвиль людей, які були вимушені покинути свій дім, Церква продовжує активну роботу з потерпілими, а також з міжнародною спільнотою.

Коли величезна кількість людей змушені покинути свій дім через переслідування, насилля, природні катастрофи і злидні, міграція є не новим феноменом, а природною реакцією людства на кризу, яка підтверджує вроджене прагнення кожної людини бути щасливим і жити краще. Ця ситуація, з її важливими культурними і духовними цінностями, суттєво впливає на ставлення і реакцію світової спільноти.

Досвід показує, що навіть під час кризи ми можемо прийти до ефективних колективних рішень. Церква має намір продовжувати роботу з міжнародним співтовариством з метою поширення і вживання заходів щодо захисту прав і свобод усіх громадян, які перебувають у вигнанні, включаючи вимушених мігрантів, жертв торгівлі людьми, біженців і внутрішньо переміщених осіб.

Процес розробки Глобальних Договорів (одного - щодо безпечної, впорядкованої та законної міграції, іншого – щодо біженців), який запустила ООН, - це унікальна можливість відреагувати на виклик міграції за допомогою міжнародного співробітництва та колективної відповідальності.

Церква вже зайняла позицію з багатьох питань, які будуть включені в Глобальні Договори, і, спираючись на свій різнобічний і багаторічний досвід душпастирства, хотіла б брати активну участь в цих процесах.

В якості свого внеску в цей процес, Ватиканський Відділ у справах мігрантів та біженців (Дикастерія сприяння цілісному розвитку людини), консультуючись з різними Єпископськими Конференціями і католицькими громадськими організаціями, що працюють в цій галузі, підготував 20 Пунктів дій. Вони були схвалені Святішим Отцем. Вони засновані на досвіді Церкви і відповідають на базові потреби мігрантів та біженців. Цими 20 Пунктами не вичерпується вчення Церкви про біженців та мігрантів, вони представляють собою практичні поради, які католики та інші правозахисники зможуть використовувати і розвивати в діалозі з урядами в процесі розробки Глобальних Договорів.

20 Пунктів дій - це список ефективних і підтверджених заходів, які відповідають на сьогоднішні виклики. Згідно з ученням Папи Франциска, пункти згруповані за чотирма принципами: *приймати, захищати, підтримувати, інтегрувати*. Кожне слово - це не тільки активне дієслово, а й заклик до дії. Мета 20 Пунктів - створити безбар'єрний і стабільний дім для всіх. Ми щиро сподіваємося, що ці пункти будуть корисні не тільки для політичних діячів, але і для всіх, хто прагне поліпшити становище мігрантів, біженців і внутрішньо переміщених осіб, особливо найбільш вразливих.

Міграція стає все більш і більш змішаною. Це ускладнює чіткий поділ мігрантів і біженців. Дуже часто їх потреби виявляються схожі, якщо не однакові. Відповідно, ретельна підготовка і переговори

повинні допомогти досягненню максимального балансу між цими двома Глобальними Договорами. Більш того, обидва ці Договори повинні будуть здійснити реальний вплив на життя людей, щоб досягти намічених цілей.

Ватиканський Відділ у справах мігрантів та біженців пропонує 20 Пунктів дій як свій внесок в процес підготовки, обговорення і ухвалення Глобальних Договорів щодо мігрантів та біженців, який повинен бути завершений до кінця 2018 року.

Відділ, яким керує Папа Франциск, відстоює принципи, закладені в ці 20 пунктів, і прагне до співпраці з міжнародним співтовариством з метою включення Пунктів у Глобальні Договори.

I - Приймати: Збільшення безпечних і легальних каналів для мігрантів і біженців

Міграція повинна бути безпечною, законною і впорядкованою, і рішення мігрувати має бути добровільним. Беручи до уваги цей факт, ми пропонуємо наступні пункти:

1. Стимулювати країни забороняти довільні і колективні виселення. Потрібно завжди поважати принцип «неприпустимості примусового повернення». Цей принцип заснований на індивідуальній ситуації людини, а не на тому, наскільки безпечною «вважається» та чи інша країна для неї. Держави повинні уникати використання списків «безпечних країн», оскільки такі списки часто не відповідають реальним вимогам безпеки для конкретного біженця.

2. Стимулювати країни і всіх інших задіяних учасників до збільшення числа і різноманітності альтернативних легальних шляхів для добровільної та безпечної міграції та переселення, в повній відповідності з принципом «неприпустимості примусового повернення». Наприклад:

a. Впроваджувати практику продовження терміну гуманітарних віз, а якщо така вже існує, розширити їх використання, зробивши пріоритетом національної політики.

b. Стимулювати більш широке використання студентських віз для програм з проходження практики та стажування, а також для всіх інших форм освіти.

c. Впроваджувати програми гуманітарного коридору, які надають легальний в'їзд з гуманітарною візою людям в особливо вразливих ситуаціях, зокрема особам, змушеним втікати від конфліктів і стихійних лих.

d. Ухвалити закони, які дозволять мігрантам інтегруватися завдяки громадському і приватному спонсорству громадян, громад і організацій.

e. Проводити політику, яка б регулювала правове становище біженців, а якщо така вже проводиться, збільшити кількість переселенців до річного рівня, встановленого Управлінням Верховного Комісара ООН у справах біженців.

f. Надавати візи з возз'єднання сім'ї, а якщо вони вже надаються, збільшити видачу таких віз, зокрема з метою повного возз'єднання сім'ї (включаючи дідусів і бабусь, братів і сестер і онуків).

g. Проводити таку національну політику, яка дозволить людям, які втікають від збройних конфліктів, переслідування або поширюється насильства в їх країнах, бути прийнятими негайно, нехай навіть тимчасово, сусідніми країнами, які будуть надавати їм статус тимчасового захисту.

h. Відповідальний і гідний прийом біженців і мігрантів «починається з надання їм гідного притулку. Концентрація в одному місці величезної кількості біженців ще ніколи не призводила до позитивних результатів. Навпаки, подібні концентрації призводять лише до посилення вразливості і додаткових неприємностей»¹.

¹ Папа Франциск, Звернення до учасників Міжнародного Форуму "Міграція і Мир", 21 лютого 2017.

3. Стимулювати країни затверджувати програми національної безпеки, які б повністю враховували безпеку і права мігрантів, шукачів притулку та біженців, що прибувають на їхню територію. Наприклад:

а. Забезпечити професійну підготовку в галузі міжнародного права з прав людини чиновників і співробітників правоохоронних органів, і міжнародного права з питань біженців - прикордонників.

б. Проводити національну політику, що відповідає в першу чергу потребам людей, які хочуть отримати доступ до базових послуг, незалежно від правового статусу заявника.

в. Впроваджувати політику національної безпеки, що передбачає пріоритетність безпеки і захисту біженців та осіб, які шукають притулку, що рятуються від збройних конфліктів, переслідувань або широко поширеного насильства, і забезпечувати їм швидкий огляд і в'їзд в країну.

г. Затвердити національну політику, яка віддає перевагу альтернативним методам затримання людей, які бажають отримати доступ до території.

II - Захищати: Відстоювання прав і гідності мігрантів і біженців

Церква наполягає на важливості ухвалення *комплексного і цілісного підходу*, який фокусується на особистості. Цілісний підхід залишається найкращим засобом виявлення і подолання згубних стереотипів, він не дозволяє таврувати когось через їхнє становище, а також враховує всі фундаментальні права людини.

«Належне дотримання прав людини корисно як для мігрантів, так і для країн, з яких вони виїжджають і які їх приймають. Запропоновані заходи - це не беззастережна поступка мігрантам. Ці заходи представляють інтереси як мігрантів, так і приймаючої сторони і міжнародного співтовариства в цілому. Дотримання і повага прав мігрантів підтверджують те, що в суспільстві відстоюються права і гідність кожного»². Необхідно приймати мігрантів і біженців так само, як усіх людей, - з гідністю і повагою їх прав, незважаючи на їх міграційний статус.

У той час, як кожна держава залишає за собою право регулювати і контролювати свої кордони, мігрантів та біженців необхідно приймати згідно з міжнародними законами, зокрема міжнародного законодавства з прав людини та міжнародного законодавства щодо біженців. Чим більше легальних шляхів для мігрантів і біженців буде створено, тим менша ймовірність того, що вони потраплять в кримінальне співтовариство, або стануть жертвами торгівлі людьми.

Право на життя є основною гарантією громадянської і політичної свободи. 6 Стаття Міжнародного пакту про громадянські і політичні права говорить: «Кожна людина має невід'ємне право на життя. Це право має бути захищене законом. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя»³. Кожна відповідь мігрантам, тим, хто шукає притулку, та біженцям, особливо якщо вона стосується пошукових і рятувальних операцій, повинна бути спрямована насамперед на забезпечення і захист права на життя всіх, незалежно від їх статусу. Беручи це до уваги, ми пропонуємо наступні пункти дій:

4. Закликати країни зі значним відтоком трудових мігрантів застосовувати таку політику і практику, що забезпечать захист громадянам, які приймають рішення мігрувати. Наприклад:

а. Проводити національні інформаційні кампанії і тренінги, які попереджають і навчають громадян і роботодавців, а також державних посадових осіб і співробітників правоохоронних

² Заява Постійного спостерігача Святого Престолу при Організації Об'єднаних Націй та інших міжнародних організаціях у Женеві на 29-й сесії Ради з прав людини, Інтерактивний діалог зі Спеціальним доповідачем з питання щодо мігрантів, Женева, 15 червня 2015 року.

³ Резолюція Генеральної Асамблеї ООН. 2200A (XXI), 21 UN GAOR Supp. (№ 16) at 52, UN Doc. A / 6316 (1966); 999 UNTS 171; 6 ILM 368 (1967).

органів, які працюють в прикордонних районах, виявляти ознаки примусової праці або торгівлі людьми.

b. Вимагати впровадження національного регулювання і сертифікації рекрутерів з працевлаштування.

c. Створити на міністерському рівні департамент з питань діаспори.

d. Прийняти національну політику, яка захищає інтереси і допомагає діаспорі і групам мігрантів за кордоном, зокрема за допомогою консульського захисту та надання юридичних послуг.

5. Закликати країни зі значним припливом трудових мігрантів проводити національну політику, яка захищає від експлуатації, примусової праці або торгівлі людьми. Ось деякі приклади:

a. Ухвалити законодавство, яке забороняє роботодавцям утримувати паспорти та інші форми ідентифікації своїх співробітників.

b. Проводити національну політику, яка надає іноземним мешканцям доступ до правосуддя, незалежно від їх міграційного статусу, дозволяючи їм повідомляти про порушення прав людини та насильство, не побоюючись репресій, зокрема затримання і депортації.

c. Проводити національну політику, яка дозволяє мігрантам відкривати особисті банківські рахунки.

d. Ухвалити національні закони про мінімальну заробітну плату, які передбачають необхідність регулярної та очікуваної суми виплати, по меншій мірі, раз на місяць.

6. Стимулювати країни проводити національну політику, яка дозволяє мігрантам, прохачам притулку і біженцям по максимуму використовувати свої навички та здібності з тим, щоб поліпшити свій добробут, а також добробут своїх громад. Наприклад:

a. Гарантувати біженцям і шукачам притулку свободу пересування та надавати дозвіл на роботу, а також проїзні документи, які дозволяють повернутися в приймаючу країну тим, хто працевлаштовується в інших державах.

b. Разом з організацією великих центрів з прийому та ідентифікації біженців, впроваджувати програми, які заохочують місцеві громади приймати невеликі групи біженців.

c. Ухвалити законодавство, яке дозволяє прохачам притулку, біженцям та мігрантам відкривати банківські рахунки, створювати підприємства і проводити фінансові операції.

d. Проводити національну політику, яка дозволяє мігрантам, прохачам притулку і біженцям отримувати доступ і використовувати телекомунікації, такі як інтернет або сім-карти для мобільних телефонів, без обтяжливих процедур або стягнення мита.

e. Проводити національну політику, яка дозволила б репатрійованим і мігрантам та біженцям, які повертаються на Батьківщину, по прибуттю мати можливість швидко працевлаштуватися, тим самим заохочуючи їх реінтеграцію в суспільство.

7. Стимулювати країни виконувати свої зобов'язання відповідно до Конвенції про права дитини при ухваленні місцевого законодавства, покликаного врегулювати ситуацію з дітьми без супроводу і дітьми, розлученими із сім'ями. Наприклад:

a. Вводити альтернативи обов'язковому затриманню. Воно ніколи не діє в інтересах дитини, незалежно від її міграційного статусу.

b. Брати опікунство над дітьми без супроводу або поки вони розлучені з сім'єю.

c. Організувати окремі центри для прийому сімей, неповнолітніх і дорослих.

8. Стимулювати країни виконувати свої зобов'язання згідно з Конвенцією про права дитини при роботі з усіма неповнолітніми мігрантами. Наприклад:

a. Впроваджувати процедури, що гарантують юридичний захист неповнолітніх, що наближаються до повноліття. Зокрема, ухвалити законодавство, яке зберігає їх правовий статус і не допустить того, щоб вони лишилися без документів, і отже, були затримані і депортовані.

b. Впроваджувати процедури, які дозволять неповнолітнім, що досягають повноліття, продовжити свою освіту без перерви.

c. Проводити політику реєстрації всіх новонароджених, надаючи кожному новонародженому свідоцтво про народження.

9. Стимулювати країни проводити національну політику, що забезпечує рівний доступ до освіти для учнів-мігрантів, біженців і тих, хто шукає притулку, на всіх рівнях навчання. Наприклад:

a. Проводити таку національну або регіональну політику, яка надає мігрантам і біженцям можливість отримати початкову і середню освіту незалежно від їх міграційного статусу.

b. Проводити політику, яка передбачає, що початкова і середня освіта, яку отримують мігранти та біженці, відповідає тим самим стандартам, за якими навчаються громадяни.

10. Стимулювати країни ухвалити законодавство, яке надає мігрантам і біженцям адекватний соціальний захист. Наприклад:

a. Ухвалити закони, які забезпечують право на здоров'я мігрантів та біженців, включаючи доступ до послуг первинної медико-санітарної допомоги, незалежно від їх міграційного статусу і відразу ж після прибуття.

b. Ухвалити закони, які надають мігрантам і біженцям доступ до національних пенсійних програм і гарантують збереження соціального забезпечення і матеріальної допомоги при переїзді з країни в країну, щоб не допустити позбавлення мігрантів і біженців соціальних виплат через їх міграційний статус.

11. Стимулювати країни ухвалювати закони, які не дозволять мігрантам стати "особами без громадянства". Зокрема:

a. Ухвалити закони, які гарантуватимуть адекватний захист прав і свобод, як це встановлено міжнародними конвенціями щодо осіб без громадянства.

b. Провести правові та політичні реформи, необхідні для ефективного вирішення проблеми осіб без громадянства. Робота повинна проходити за чотирма напрямками: ідентифікація, профілактика, скорочення і захист, а також потрібно спрямувати зусилля на надання громадянства новонародженим.

III - Підтримувати: Цілісний людський розвиток мігрантів і біженців

На сьогодні середня тривалість вимушеної еміграції для тих, хто втік від збройного конфлікту, становить 17 років. Трудові мігранти також перебувають поза домом протягом багатьох років. Країни перебування повинні надавати біженцям можливість самореалізуватися і зробити свій внесок у розвиток держави, замість того, щоб надавати біженцям лише екстрену незначну допомогу. Більш того, оскільки основним принципом цілей сталого розвитку до 2030 року є «нікого не забути», міжнародному співтовариству слід подбати про те, щоб в їх плани розвитку були включені біженці, шукачі притулку та трудові мігранти. Для цього пропонуються наступні пункти:

12. Стимулювати країни приймати закони, що дозволяють визнати, передати і продовжити розвиток знань і навичок усіх мігрантів, шукачів притулку та біженців, які проживають в країні прийняття. Наприклад:

a. Проводити політику, що забезпечує доступ до вищої освіти, а також підтримку кваліфікованих мігрантів, шукачів притулку та біженців.

b. Ухвалювати закони, що забезпечують рівний доступ до програм навчання та стажування для кваліфікованих мігрантів, шукачів притулку та біженців (нарівні з громадянами).

c. Прийняти закони, які спростять оцінку, підтвердження і визнання академічної і професійної освіти (включаючи вищу освіту) мігрантів та біженців, наприклад, в рамках міжуніверситетських угод, а також двосторонніх і багатосторонніх угод.

13. Стимулювати країни ухвалювати закони, затверджувати таку політику і практику, які допоможуть прискорити інтеграцію мігрантів, шукачів притулку та біженців у місцеве суспільство. Наприклад:

a. Ухвалити закони (там, де вони ще не ухвалені), які визнають право прохачів притулку та біженців на свободу пересування і свободу вибору місця проживання.

b. Ухвалити закони (там, де вони ще не ухвалені), які визнають право прохачів притулку та біженців на роботу на час реєстрації у відповідних державних установах.

c. Проводити політику, яка забезпечить навчання мігрантів і біженців їх мовою і відповідно до їх традицій, а також публікацію громадських оголошень та інформації на тих мовах, які найбільш поширені серед мігрантів і біженців у країні прийняття.

14. Стимулювати країни до впровадження політики і практики, які сприятимуть збереженню цілісності і добробуту сім'ї, незалежно від міграційного статусу. Наприклад:

a. Ухвалити закони, які дозволять біженцям і мігрантам возз'єднуватися зі своїми сім'ями, і які визнають право цих членів сім'ї працювати. Мінімальний рівень доходу або підтвердження платоспроможності не повинні бути обов'язковими критеріями для возз'єднання неповнолітніх з їх батьками.

b. Ухвалити закони, які розширюють рамки політики возз'єднання сімей, включаючи всіх членів сім'ї (бабусь і дідусів, братів і сестер і онуків), щоб дозволити родині бути разом в процесі переселення.

c. Проводити політику, яка спрощує пошук і возз'єднання сім'ї.

d. Ухвалити закони, які забороняють і запобігають зловживання дитячою працею, гарантуючи, що в разі необхідності працювати, робота буде безпечною, не завдаватиме шкоди здоров'ю, благополуччю і не ставитиме під загрозу навчання.

15. Стимулювати країни до впровадження політики і практики, які нададуть мігрантам, прохачам притулку і біженцям з особливими потребами ті самі можливості, які є у громадян-резидентів з особливими потребами (інвалідністю). Наприклад:

a. Впроваджувати політику, яка передбачає доступ до допоміжних пристроїв для інвалідів (наприклад, інвалідні коляски, слухові апарати) всім людям з особливими потребами, незалежно від міграційного статусу.

b. Впроваджувати політику, яка сприяє швидкому доступу до фахової освіти або професійної підготовки, а також медичного обслуговування неповнолітніх без супроводу, які мають інвалідність, або розділених з сім'ями неповнолітніх, які мають інвалідність.

16. Стимулювати міжнародне співтовариство збільшити свою участь у наданні гуманітарної допомоги державам, які приймають великі потоки біженців і мігрантів, що рятуються від збройних конфліктів. Для загального блага і незалежно від міграційного статусу. Наприклад:

a. Стимулювати країни-донори до сприяння у розвитку медичної, освітньої та соціальної інфраструктури на місцях прибуття біженців. Наприклад, фінансувати будівництво додаткових аудиторій і допомагати підготовці вчителів, коли місцеві ресурси вичерпані.

b. Стимулювати держави-донори проводити політику, яка передбачає виділення певного відсотка прямої допомоги, а також доступ до програм і послуг, що надаються біженцям та мігрантам, в тому ж обсязі, що і місцевим сім'ям, які відчувають аналогічні економічні та соціальні труднощі.

17. Стимулювати країни ухвалювати закони, які гарантуватимуть мігрантам і біженцям свободу релігії (як щодо віри, так і її практикування) всім мігрантам та біженцям, незалежно від їх міграційного статусу.

IV - Інтегрувати: Збагачення місцевих громад за допомогою більш широкого залучення мігрантів і біженців

Прийняття мігрантів і біженців - це можливість для отримання нового розуміння і розширення світогляду для всіх - як для тих, кого прийняли і хто несе відповідальність за повагу цінностей, традицій і законів суспільства, яке їх приймає, так і для приймаючої сторони, яка повинна усвідомлювати той корисний внесок, який кожен іммігрант може зробити для всієї спільноти.

Обидві сторони взаємно збагачують одна одну під час взаємодії, а громада загалом посилюється завдяки більш широкій участі всіх її членів, - як резидентів, так і мігрантів. Це актуально для мігрантів або біженців, які ухвалюють рішення повернутися додому. Пропонуються наступні дії:

18. Беручи до уваги той факт, що інтеграція - це не асиміляція і не злиття, а суто двосторонній процес, який сягає своїм корінням у визнання культурного багатства один одного, слід стимулювати держави ухвалювати закони, які сприятимуть місцевій інтеграції мігрантів. Наприклад:

a. Ухвалювати закони і конституційні норми, спрямовані на надання громадянства за правом народження.

b. Ухвалювати закони, що дозволяють надавати всім біженцям тимчасове громадянство.

c. Впроваджувати такий підхід до надання громадянства, який базується на правовій основі і необхідності. Громадянство не повинно залежати від економічного статусу або наявності приватної власності.

d. Ухвалити закони, які надають громадянство без «нових мовних вимог» для літніх заявників (понад п'ятдесят років).

e. Ухвалити закони, які полегшують легальну міграцію для членів сім'ї іноземних громадян.

f. Ухвалити закони, які дозволять регулювати статус мігрантів, які перебувають на території країни протягом тривалого часу.

19. Стимулювати держави до впровадження політики і програм, які активно популяризують позитивні історії про мігрантів і біженців та солідарність з ними. Наприклад:

a. Надавати субсидії муніципалітетам і релігійним громадам для проведення заходів, які демонструють позитиви культури представників іноземної спільноти.

b. Організовувати публічні заходи, які пропагують позитивні приклади людей і груп, які приймають біженців і мігрантів, інтегруючи їх в свої місцеві громади.

c. Вимагати, щоб громадські оголошення уклалися на мові, якою володіє більшість мігрантів і біженців.

d. Проводити політику, що сприяє гостинності в місцевих громадах, які прагнуть приймати та інтегрувати мігрантів.

20. Коли іноземні громадяни змушені втікати від насильства або екологічної кризи в країні прийняття, вони часто мають право на добровільні програми репатріації або евакуації. У цих випадках країнам прийняття, країнам-донорам або країнам походження слід проводити таку політику, яка сприяє реінтеграції репатріантів. Наприклад:

a. Збільшити фінансування, спрямоване на розвиток інфраструктури в районах повернення, або надавати допомогу трудовим мігрантам, які повертаються внаслідок зовнішньої кризи.

b. Ухвалити закони, які забезпечать визнання стажу і досвіду, отриманих за кордоном, і прискорений доступ до ринку праці людям, які мають спеціальну або технічну освіту (наприклад учителі, електрики, працівники медичної сфери).